

'T SCHORRE

Kontaktblad van de
Heemkundige Kring
't Schorre Steene

14^e JAARGANG Nr: 3/4

Driemaandelijks tijdschrift

Uitgiftekantoor:
OOSTENDE X

Dhr/Mevr/Juffr:

Fockedey Roger
Melkerijstraat 2
8400 Oostende

Verantwoordelijke uitgever:
Vandewalle Paul
Albatrosstraat 15
8400 Oostende

De stilte van de stad

Geluid
van leegte.
Geborgen eenzaamheid.
De duisternis
verscholen in de nacht.
Gevangen licht,
de stad,
gespiegeld in de wolken.
Blinde schijn
zonder gezicht;
het aanschijn van aanwezigheid
zonder te zijn.
Stilte,
ik zie
alleen bij nacht
de stilte van de stad.

Roger Fockedey

INHOUD

Woord vooraf	Paul Vandewalle
De voorbije activiteiten	
De zevende dag	
Zieltjesavond	
Cafés op de Conterdam voor 1940	René Helmoortel
Oude gebruiksvoorwerpen	Hugo Devos
Zonsopgang	Roger Fockedeij
Het Parochiaal Centrum	
Het Westvlaams verbond voor Heemkunde	
Lidmaatschap 1992	
Agenda	
Elektriciteit uit de oude doos	

Samenstelling:

Paul Vandewalle
 Katrijn Compennolle
 Hugo Devos
 Roger Fockedeij
 Roland Defever

WOORD VOORAF.

Het is nog wat vroeg om van de lente te gewagen maar met het langer worden van de dagen zijn wij op de goede weg. Ondertussen is 1992 al enkele maanden oud - en wat laat bieden wij U onze beste wensen aan - en opnieuw moet uitgekeken worden naar een aantal activiteiten voor onze Heemkring. Over de voorbije activiteiten willen wij het verder wel hebben, toch wil ik hier even wijzen op de originele kerstster die door ons bestuurslid Roland Defever op de Molen werd aangebracht. De Heemkring moet ook oud en nieuw met elkaar kunnen verzoenen.

Paul Vandewalle
Voorzitter

AGENDA:

- Vrijdag 13 maart: ALGEMENE STATUTAIRE VERGADERING
om 20 u. in Gasthof 't Vossenhol
- Dinsdag 17 maart: VERGADERING VOOR DE KUNSTENAARS
om 20 u. in Gasthof 't Vossenhol

De voorbije activiteiten.

Naar jaarlijkse gewoonte houdt de heemkring "t Schorre Steene " een tentoonstelling in het Allerheiligenweekend. Op voorstel van bestuurslid Hugo Devos werd " elektriciteit " als onderwerp gekozen, en als reactie op wat gefronste wenkbrauwen reageerde Hugo met de droge opmerking dat hij daar wel zou voor zorgen en dat het allemaal wel in orde zou komen.

Maanden later was het dan zover, de panelen werden zoals gewoonlijk door een aantal bestuursleden opgehangen en dan kon Hugo beginnen. Dat deed hij dan ook in de grootste geheimdoenerij: we mochten niets weten en vooral niets zien. Toen ik de dag van de opening toch even langs moest komen werd ik door Hugo even meegetroond naar de bovenzaal en mijn verbazing was enorm: Hugo, zijn vrouw, zijn vriend Charles Vandenbroucke waren erin geslaagd een prachtige tentoonstelling op te bouwen met meer dan 500 voorwerpen gaande van de kleinste schakelaar tot grotere en vooral vreemde voorwerpen. Daarbij kon de Heemkring beroep doen op steun vanwege Electrabel, de electriciteitsmaatschappij die vanaf 1 januari 1992 de WVEM vervangt.

Vele honderden bezoekers kwamen even een kijkje nemen en ook een aantal leerlingen uit het lager en technisch onderwijs kwamen er hun licht opsteken.

Het was een leerrijke en prachtige tentoonstelling

waarvoor wij de familie Devos nogmaals danken en feliciteren.

De zevende dag.

Terwijl de tentoonstelling gewoon verder liep in de Ridderzaal van het Vossenhol op Stene-Dorp werd in de Molen van Stene voor de vierde maal een Zevende Dag georganiseerd. Zoals gewoonlijk werden een aantal Oostendenaars of mensen die iets met Oostende te maken hebben ondervraagd. De Heemkring doet niet aan politiek en als ze dan politiekers ondervraagd wil ze dat los doen van eventuele verkiezingsevenementen. Toch werden wij verrast door de vervroeging van de Parlemenstverkiezingen waardoor de indruk kon gewekt worden dat bepaalde ondervraagden een gratis verkiezingsplatform konden krijgen. Daarom werd vooraf met de ondervraagden afgesproken dat niet over algemene politiek. Eerst kwam Johan Vande Lannotte aan de beurt met wie wij het hadden over zijn functie als kabinetschef van Minister Tobback en over een aantal problemen in Oostende zoals de haven en de luchthaven. Daarbij viel op dat de ondervraagde zeer gematigde antwoorden op de vragen bracht. Als tweede man kwam Jan Christiaens naar voor, als eerste Schepen van de Stad Oostende werd hij in eerste instantie ondervraagd over de financiës van de stad waarbij hij uiteenzette hoe moeilijk de stad het soms heeft, ook de

urbanisatieplannen van de stad werden onder de loep genomen. Ook daar moest vastgesteld worden dat de stad in een niet gemakkelijke positie zit waarbij vooral de nadruk gelegd werd op het ontbreken van ruimte voor uitbreiding van de woonzones. De aanwezigheid van de oude stad, de haven, de luchthaven, het industriegebied en de landbouwzone maken de zaken niet gemakkelijk.

Met schepen Christiaens werden uiteraard ook de verkeersproblemen van de stad besproken en dat liet ons toe gemakkelijk het gesprek aan te knopen met Els Hamilton, politieagente van de stad Oostende. Van haar vernamen wij hoe de opleiding tot agente verliep, hoe de mannelijke collega's reageerden op haar komst en vooral hoe de mannelijke bevolking reageert wanneer die door haar worden aangesproken.

Opnieuw mochten wij ons verheugen in een ruime publieke belangstelling, we waren dan ook blij aan de aanwezige leden en vrienden een glas te mogen aanbieden. In november zijn wij weer op post met drie nieuwe kandidaten voor de praatstoel.

Zieltjesavond.

Aansluitend bij de aloude traditie van Zieltjesavond te Stene konden wij opnieuw onze zieltjesavond inrichten. Zoals ieder jaar werd verzamelen geblazen te Stene in de Ridderzaal van het Vossenhol en werden de pannekoeken gebakken door Roger en Jacqueline Fockedey. Waar we echter geen rekening mee hielden was de grote opkomst, het werd een ware overrompeling: meer dan 60 kinderen en volwassenen konden meegenieten van de lekkere pannekoeken. Wij zullen voor dit jaar onze voorzorgen moeten nemen.

Cafés op de Conterdam voor 1940.

Zoals iedereen wel weet behoorde de wijk Conterdam tot de gemeente Stene en dit tot 1970 toen Stene door Oostende werd " aangehecht ". Daarbij werden alle wijken van de gemeente ook mee overgenomen: de Conterdam, de Hoge Barrière en de Nieuwe Koerswijk.

Graag wil ik even terugkeren naar de goede oude tijd van voor 1940 toen er nog op de Conterdam een 30 cafés waren, waarvan de oudste het café " De Marktplaats " was. Dit café werd gebouwd in 1902 voor rekening van het echtpaar August en Euphrasie Baes, maar zoals dit zo dikwijls gebeurt kreeg de baas een

bijnaam en heel de Conterdam kende de kroegbaas veel beter onder de naam " Kiette Baes ". Deze naam wordt nog steeds in de volksmond gebruikt. In feite droeg de herberg eerst een andere naam: In het hof van Commerce " en de eigenaars werden steevast aangesproken met " Gusten en Eufersie ". Het echtpaar leefde niet van het café alleen, zij hadden er ook een stalmelkerij waarbij enkele koeien werden gehouden maar daarnaast ook wat kippen en konijnen. In een kamer naast de herberg werd boter, volle melk, afgeroomde melk, karnemelk en eieren verkocht. Door dat bijhandeltje was ik 63 jaar geleden als jongen van zes jaar reeds klant bij " Kiettes ", eerst om melk te halen voor mijn moeder en later, als ik wat ouder was, om mijn dorst te lessen met een fris pintje bier dat met een kruik uit de kelder werd gehaald. op de tapkast stonden twee porseleinen knuppels van om en bij de veertig centimeter hoog, Eufersie moest een van die hendels heel voorzichtig naar zich toe halen en het bier stroomde parelend in de glazen, dat waren dan ook de eerste tapkranen. Uiteraard werd de zaak nog aangevuld met een melkronde uitgebaat door dezelfde familie. Gusten deed de ronde en werd later vervangen door zijn dochter Hélène die later werd vervangen door de jongere dochter Margerite.

Het " Hof van Commerce " was niet alleen een café en een melkhandel, het was veel meer: gedurende de oorlog 1914-1918 werd de kelder gebruikt als schuil-

plaats voor de bewoners van het huis en van de naaste burens bij eventuele bombardementen uit zee. Ook tijdens de oorlog 1940-1945 was dat eveneens zo.

Op vrijdag 21 september 1917 kwam het bevel van de bezettende overheid - gevestigd te Stene - om de Kapel van de Conterdam, die vlak naast het klooster gelegen was, te ontruimen. Dus moest er zo vlug mogelijk een plaats gevonden worden voor het altaar en enkele heiligenbeelden, dus dan maar vlug naar het Hof van Commerce.

Vanaf die datum en tot aan het einde van de oorlog werd iedere zondag mis gelezen in het café van Kiette Baes en dit voor alle gelovigen van de in 1912 gestichte parochie van Sint-Catherina-Conterdam.

De tijd bleef echter niet stilstaan en August, die ondertussen zijn vrouw verloren had, besloot in 1947 zijn zaak over te laten aan zijn zoon Eduard die samen met zijn broer Omer een fietsenzaak had opgezet in de garage van de herberg.

Bij de overname werd besloten het café te vergroten: daarom werd de muur tussen de herberg en de tweede plaats afgebroken zodat nu een ruime gelagzaal ontstond. Ook de naam van het café werd veranderd, voortaan werd het " De Marktplaats ", uitgbaat door Wardje en Martha Baes-Meeuws, en dit is nog zo heden ten dage anno 1991.

In de Marktplaats was lange tijd de kaartclub " Harten-aas " gevestigd, en daarna kwam er ook een

vogelpik-club die luisterde naar de naam " Elk weert hem "

Deze uitbreiding gaf natuurlijk meer armslag aan de uitbating en de zaak floreerde dat het een lust was en toch bleef de eigenheid en de landelijke sfeer net als vroeger: een pint drinken, water met bubbels of plat, coca-cola of een orangeade, warme dranken waren taboe, daar had Marthe geen tijd voor, ze moet toch ook haar woordje meedoen in de discussies welke schering en inslag zijn, en hoe straffer de verhalen des te meer lol valt er aan te beleven.

Wat het eigenaardigste aan dit volkscafé is, kan de stemming zijn, die wordt er door de klanten zelf gemaakt, er is geen radio met of zonder stereo, geen bandopnemer of juke-box, daar wordt door geen klant naar gevraagd; zelfs het getinge-tangel van de caféautomaten is er onbekend.

In " De Marktplaats " is de tijd blijven stilstaan, en al lopen de discussies soms wel eens hoog op, uit de hand loopt het er nooit, wetsdienaren hoeven er niet te komen tenzij om hun dorst te lessen en dat is maar goed ook, zo blijft de Marktplaats en de Conterdam rustig.

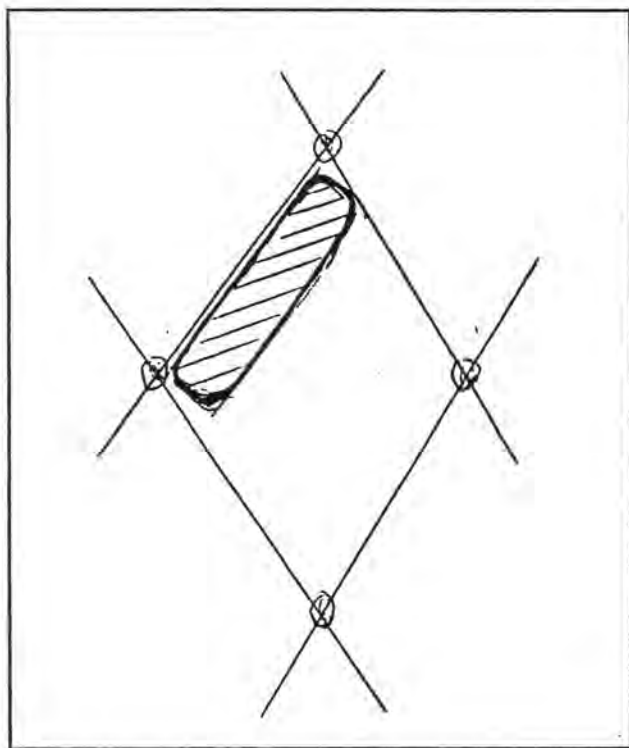
René Helsmoortel

Oude gebruiksvoorwerpen.

Breinaald om netten te breien.

Beschrijving: de totale lengte van het stuk is 26,5 cm, de breedte 2,7 cm en de dikte 0,6 cm. De lengte voor de spoel is 14,5 cm, de lengte binnen 5,5 cm. Het werd vervaardigd uit één stuk eikenhout maar kan ook uit beuk of vlierhout of zelfs kunststof met een ijzerstaafje in de pin gegoten als versterking.

Gebruik: werd vooral gebruikt om vogel- of visnetten te breien of te herstellen, het werd vervaardigd door thuiswerkers of door houtbewerkers en zelfs door oude vissers in het bejaardentehuis "Godtschalk". Deze breinaald kent maar een kort bestaan door de slijtage of door afbraak van de pin, gevolg was dat men veel dergelijke voorwerpen nodig had. Het breigaren was manillahennep, sisal, vlastouw, katoen of nylon en het garen moest zeer hard op de breinaald gewonden worden. De openingen of mazen van het net zullen bij het breien afhangen van de gebruikte spaan (spaene). Een spaan is een model, een houten plankje van ongeveer 10 cm lang, 1 cm dik en de breedte is verschillend, nl de afstand van knoop tot knoop, zie daarvoor de figuur. Het

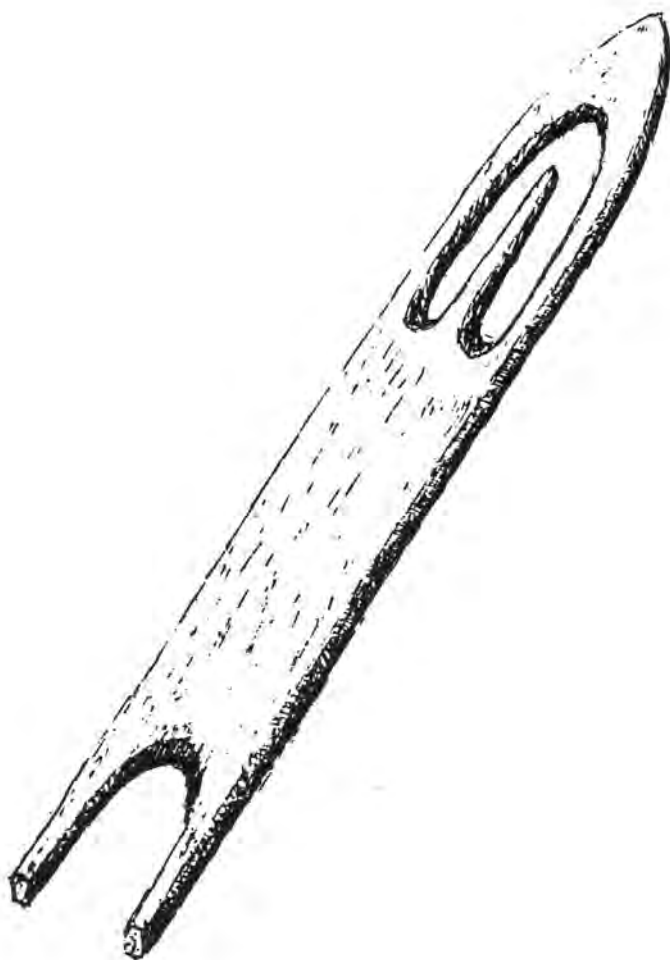

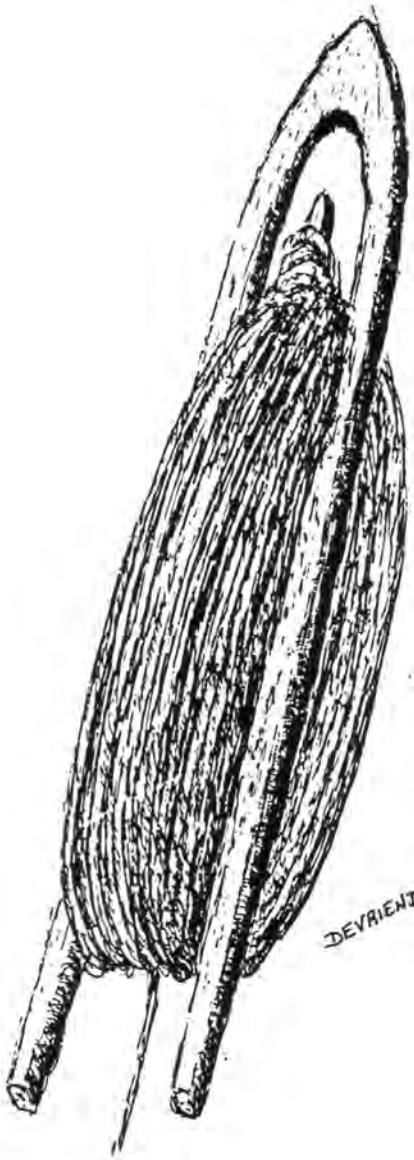
thuisbrei-
 en werd
 als een
 bijver-
 dienste
 aanzien
 en het
 uitbetaal-
 de loon
 was in
 verhou-
 ding tot
 het ge-
 wicht van
 het afge-
 werkte
 n e t .
 Wanneer
 m e n

1200 knopen per uur kon maken behoorde men bij de beste breiers, men kon het zelf blindelings vandaar het gezegde " klappen en breien ". Al in 1875 was er sprake van machinaal netten breien maar dit werd pas algemeen rond 1955. De IJsland vaarders hadden na iedere reis en nieuwe korre nodig.

Mijn bijzondere dank gaat naar de heer Vermote, vast medewerker aan het Visserijmuseum te

Oostduinkerke voor de vele tips die hij mij gaf.
Het voorwerp is te bezichtigen in Gasthof Vos-
senhol.

DEVRIENDT RENE

Zonsopgang

Zee

uw schoot baart licht.

De nacht bloedt dood.

De vloedlijn

stinkt

naar lege stalen

zonder waarde.

Ik raap

de appels van de zee

die nog de geuren

van de diepzee

in zich dragen

en blozen

in de nieuwgeboorte

van een verworven dag.

Roger Fockedey.

STENE-DORP KRIJGT ZIJN PAROCHIAAL CENTRUM.

In maart volgend jaar starten de werken voor de bouw van een parochiaal centrum op de gronden van de vroegere klaslokalen van het Onze-Lieve-Vrouwkollege in Stene. Het schoolgebouw langs de straatkant wordt afgebroken en vervangen door vier woningen. De drie klaslokalen die erachter liggen worden verbouwd tot een polyvalente zaal met vergaderruimte. Voor pastoor Willy Bonte is deze nieuwe infrastructuur een absolute noodzaak voor een goed draaiende parochiale werking. De pastoor krijgt zijn woning naast het toekomstige centrum.

Volgens pastoor Willy Bonte was de eerste opdracht die hij na zijn aanstelling als parochiepriester in Stene-dorp kreeg de bouw van een parochiaal centrum. "Verschillende verenigingen waaronder de KAV waren al jaren vragende partij voor een geschikte vergaderruimte. Deze verenigingen moeten nu eens hier en dan weer ginder aankloppen voor bijeenkomsten. De bouw van een parochiaal centrum kan daar eindelijk verandering in brengen", motiveert Willy Bonte de bouw.

Het schoolgebouw langs de Stenedorpstraat wordt afgebroken. De bouwmaatschappij Kleine Landeigendom zet er vier woningen neer. De drie klasloka-

len van het Onze-Lieve-Vrouwekollege met het kantoor en het sanitaire blok langs de vroegere speelplaats worden verbouwd tot parochiaal centrum. Volgens pastoor Bonte blijft zoveel mogelijk behouden van de huidige lokalen. "Die zijn immers in goede staat. Twee klaslokalen verbouwen we tot een polyvalente zaal. In het derde lokaal komt een keuken met bergplaats. Daarnaast wordt er een nieuwe zaal gebouwd van acht bij zes meter als vergaderruimte. Het parochiaal centrum maakt heel wat activiteiten mogelijk waarvoor nu nauwelijks ruimte is. Ik denk daarbij in de eerste plaats aan een kern voor ziekenzorg, een bejaardenclub en een missiekring. Zo kan hier heel wat groeien", gelooft pastoor Bonte. De aanbesteding voor de werken loopt, de bouwwerken starten begin maart 1992. "Als alles naar wens verloopt, gaat het centrum van Stene bij het begin van het volgende parochiale seizoen in september open."

Pastorie

De nieuwe pastorie komt naast het parochiale centrum. Er komt een gemeenschappelijke toegangsweg langs de vier nieuwe woningen. De pastorie bestaat uit een leefruimte met kantoor op de benedenverdieping en een slaap- en sanitaire ruimte onder het dak. De voormalige pastorie wordt verkocht. Volgens Willy Bonte is dit een goede op-

lossing voor de sterk verouderde woning.

"De oude pastorie alleen al renoveren zou zo'n zes miljoen gekost hebben. Bovendien gaat het om een zeer groot huis waaraan een hedendaags priester geen behoefte heeft. Door de verkoop van de oude pastorie wordt de bouw van een nieuwe woning een nuloperatie. De bouw van de pastorie neemt echter wel meerdere jaren in beslag", aldus pastoor Bonte.

Het vroegere schoolgebouw van het Onze-Lieve-Vrouwekollege wordt vervangen door vier woningen. Daarachter komen een parochiaal centrum en de nieuwe pastorie.
(Foto VEO)

**Mededelingen
van het
Westvlaams Verbond
van Kringen voor Heemkunde vzw**

Het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde heeft al een lange traditie in het geven van cursussen voor heemkundigen, locale historici, historisch en volkskundig geïnteresseerden en voor vorsers die zich graag wat beter wapenen voor hun historisch onderzoek van dorp stad of gewest.

Programma van de cursus 1992:

- 7 maart:** - Dr C. Dujardin: orale geschiedenis, nut en methode;
- L. Van Ackere: Landbouwgeschiedenis.
- 14 maart:** - Roger Verbeke: Militaire geschiedenis, terminologie en organisatie vanaf de 16de eeuw.
- 21 maart:** - Dr J-M Lermyte: Methodiek (2 lessen) van de gemeentemonografie.
- 28 maart:** - Drs Marc Rijkaert: Cartografie
- Dr. F. De Brabandere: oude teksten lezen en begrijpen: Middelvlaams.
- 4 april:** - Geert Hoornaert: Armeenzorg en gezondheidszorg.
- Dr F. De Brabandere: Correcties op de oefeningen van 28 maart.

- 11 april: - Dr. Jur. M. De Bruyne: Politieke geschiedenis van West-Vlaanderen.
                   - uitreiking van de certificaten en receptie.

De lessen gaan door in de Torhoutse Normaalschool, Bruggestraat 23, ingang lands de zijkant van het oud kerkhof van Torhout, elke zaterdag van 14.00 tot 17.00 uur met een pauze van 15.30 tot 16.00 uur.

Parkeren kan op het schoolterrein.

De deelnemersprijs bedraagt 1250 F voor de cyclus, syllabus inbegrepen. De syllabus kan afzonderlijk besteld worden voor 750 BF, over te schrijven op het PCR van Westvlaams Verbond 000-0158746-54.

* LIDGELD 1992 *

**U wordt opnieuw lid van
 onze heemkring door
 betaling van 250 frank**

- via overschrijving op rekening
    nr. 001-0688371-38
- in Gasthof 't Vossenhol.
- aan een bestuurslid.

Stel niet uit tot... (U weet wel!)

Dank bij voorbaat

STONE HAALT ELEKTRICITEIT MET EXPO UIT DE OUDE DOOS.

Het was met de Allerheiligendagen uitzonderlijk druk op Stene-dorp. Drie tentoonstellingen, waarbij we telkens een tijdje in het verleden terugkeerden, lokten om totaal andere redenen heel wat mensen naar het Vossenhol, de Molen en het heem van Chiro-Vagadam.

We staken eerst ons lichtje op in het Vossenhol waar dankzij de heemkundige kring "t Schorre Steene", Hugo Devos, in zijn vorig leven electricien en nu de patron van het Vossenhol, zijn droom heeft kunnen realiseren : een tentoonstelling "Elektriciteit uit grootmoeders tijd".

"Toen ik nog zelfstandig electricien was, kon ik al geen oude elektrische onderdelen weggoien", vertelt Hugo Devos die de ontdekking van de elektriciteit onomwonden de grootste uitvinding van de mensheid noemt. Hij kon zijn verzameling ook uitbouwen met de gulle medewerking van de h. Charles Van den Broecke. Vader Van den Broecke was destijds lesgever aan het VTI, en baatte later als zelfstandige een eigen zaak uit. Heel wat oud materiaal en archiefstukken kon Hugo Devos zo bemachtigen, en nu tentoonstellen. Ook Hedwig Vermeire is present met heel mooi en uniek didactisch materi-

aal.

Isolatie

In 13 bakken werden 650 verschillende stukken gepresenteerd. Een exemplaar van de eerste elektrische motor, de eerste droge cel, seintoestellen, een prachtige diapjector, broodroosters en koffiemolen, accumulatiebedverwarming, zwaargewicht strijkijzers. Merkwaardig aan heel wat toestellen is de onveiligheid in het gebruik. Krantenknipsels uit die jaren beschrijven overigens enkele ongevallen in het huishouden ten gevolge van de gebrekkige isolatie.

Een prachtige zelfgeknutselde "afluisterradio" om tijdens de oorlog de Engelse zenders te beluisteren, toonde de vindingrijkheid aan. Mooi voor de verzameling is de eerste motor die de klokken van het kerkje automatisch liet luiden. Een kamwiel van een fiets is een van de onderdelen ervan... geen wonder dat er dikwijls panne was !

Zenuwlijders

Er lagen juwelen van schakelaars, prachtige oproep-systemen voor hotels, grammofoon met luisterhoorn en enkele merkwaardige toestellen uit de geneeskunde. Oud-veldwachter Oscar Nuyts herinnert zich nog hoe destijds het regelbaar elektrisch toestel voor zenuwlijders "Magneto" effectief en met resul-

taut gebruikt werd. De patiënten moesten in elke hand een handvat vasthouden dat onder stroom gezet werd... Om het gebruik van de elektriciteit te promoten werd op Pinksteren van 1937 een "Verlichtingsfeest" georganiseerd met het stadhuis, toen nog op het Wapenplein, als achtergrond. De tentoonstelling schetste duidelijk de evolutie op het gebied van gebruikte materialen, isolatie, vormgeving, rendement en zeker de veiligheid.

